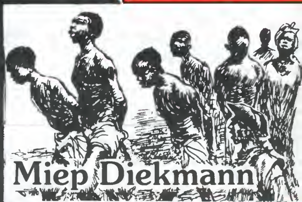
aña 14
no. 10
desember 1983

SKOL & KOMUNIDAT

SIMAR
SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA

Het jaar 1983 slaat bijna dicht, wat zal 1984 ons brengen?

redaktie: c. tromp, r. oomen, h. oplaat, q. maduro en l. emerencia.
redaktie-adres: kantoor simar, sabana blanco 36.
bank skol & komunidat: a.b.n., banknr. 31.47.886.
layout en fotografie: r. de graaff.
drukker: vad.

simar, sindikato di maestronan di aruba, sabana blanco 36, pob 582, oranjestad, tel. 24219.

bestuur: madonna stephens, voorzitter; henk weustink, vice-voorzitter/2e penningmeester; jani stamper, 1e sekretaris; jaime mata, 1e penningmeester; mirella wijngaarden, 2e sekretaris.
sekretaresse kant.: mevr. f. alexander.
bank simar: a.b.n. 31.47.290.

SKOL & KOMUNIDAT

desember 1983

aña 14 - no. 10

sindikato di maestronan di aruba

PREISNAN PA ABONO RIBA SKOL & KOMUNIDAT PA AÑA 1983 (10 NUMERO)

☐ antias naf. 32,50
☐ hulanda ku bapor naf. 32,50
☐ hulanda ku avion naf. 55,—
☐ otro paisnan ku bapor naf. 32,50

nomber: ....
....
adres: ....
....

manda un chek of deposita plaka riba kuenta bankario a.b.n. nr. 31.47.886.
manda e formulario aki pa:
skol & komunidat,
cashero 17, aruba, n.a.

EDUKASHON PA ADULTO

Den luna di oktober tabata di bishita na Korsou i Aruba komo parti di su gira den Karibe profesor Samuel Small, presidente di "Caribbean Regional Council for Adult Education" (CARCAE). CARCAE a wordo instalá ofisialmente den april e aña aki na e reunion general anual tení na Nassau, Bahamas. Sr. Small ta un eksperto riba tereno di edukashon pa adulto. Fuera di ta presidente di CARCAE e ta direktor di "Extra-Mural Studies" di Universidat di Guyana. Meta di su gira ta pa mantene e kontakto entre CARCAE i e islanan karibense (ku no ta di abla spaño) unda tin organisashonnan ku ta traha riba tereno di edukashon pa adulto. Sr. Small a splika nos kon CARCAE a wordo fundá i kiko e ta hasi.

Historia di CARCAE

Na e asamblea general di "International Council for Adult Education" (ICAE) tení na Dar es Salaam na 1976, a bin padilanti ku e region di Karibe — i mui en partikular e islanan di abla ingles — ku ta forma parti di e region latino amerikano tabata den desventaha pa motibo di su grandura i su historia kultural. ICAE a aseptá e proposishon pa habri un diskushon ku e idea pa konsidera e establesimento di e region karibense di abla ingles komo un sup-region den e region latino amerikano.

Na aña 1977 "CARICOM Secretariat" a tene su prome seminar/workshop riba edukashon pa adulto i a rekomendá pa lanta un komishon regional ku lo koordina aktividat- →

RECTIFICATIE

Bij vonnis van de Rechter in het Gerecht in Eerste Aanleg, zittingsplaats Aruba, rechtsprekende in kort geding, d.d. 24 november 1983, zijn de ondergetekenden, tesamen vormend de redactie van het maandblad "Skol & Komunidat", veroordeeld om het artikel, gepubliceerd in de september-editie van gemeld blad op pagina 9 onder de kop "Gangsternan", waarin ondergetekenden hadden vermeld, dat de eisers N. O. Oduber, C. B. Boekhoudt, en A. J. Muyale met bij name genoemde gangsters hadden onderhandeld in Amerika omtrent de verkoop of verhuur van het aan de N.V. Aruven toebehorende hotel, Aruba Sheraton Hotel, te rectificeren, omdat zij geen bewijs hebben kunnen leveren, dat vorenbedoelde bewering op waarheid berust.

Getekend: R. OOMEN
L. EMERENCIA
C. TROMP
H. OPLAAT
Q. MADURO ●

Year One/Introductory Year (July/August 1978)

	No.	Subject		Tutor
	1.1.	Language Skills & Communication	(c) :	Beth Teelucksingh, BA., MEd., formerly Lecturer in Education UWI, (St Augustine)
	1.2.	Community Education & Development	(c) :	Samuel Small, Dip.Ed., MEd., Professor of Adult Education U. of G. (Turkeyen)
	1.3a.	Small Group Theory & Practice	(o) :	Patricia Charles, BA., MEd., formerly Resident Tutor for St Lucia, UWI,(Mona)
OR	1.3b.	Adult Education in the Caribbean Context	(o) :	Esmond Ramesar, BSc., PGCE., MEd., Senior Lecturer/Tutor for Extra-Mural Studies, UWI, (St Augustine)

Session Coordinator: Esmond Ramesar

Year Two/Intermediate Year (July/August 1979)

	No.	Subject		Tutor
	2.1.	The Maturation Process & Adult Education	(c) :	Patricia Charles, BA., MEd., formerly Resident Tutor for St Lucia, UWI, (Mona)
	2.2.	Introduction to Research Methods	(c) :	Leonard Shorey, BA., MA., PhD., formerly Senior Lecturer/Extra-Mural Tutor, UWI, (Cave Hill)
	2.3a.	Family LIfe Education	(o) :	Rosalind Saint-Victor, BA., MSc., Regional Corodinator, Family Life Education Programme, CCC
OR	2.3b.	Labour Education & Cooperatives	(o) :	Stella Grant, BA., Cert.Ed., Tutor in Labour Educ. & Coop. U. of G. Department of Extra-Mural Studies (Turkeyen)

Session Coordinator: Leonard Shorey

Year Three/Final Year (July/August 1980

	No.	Subject		Tutor
	3.1.	Methods & Techniques in Adult Education	(c) :	Samuel Small, Dip.Ed., MEd., Professor of Adult Education U. of G. (Turkeyen)
	3.2.	Programme Planning & Administration in Adult Education	(c) :	Esmond Ramesar, BSc., PGCE., MEd., Senior Lecturer/Tutor for Extra-Mural Studies, UWI, (St Augustine)
	3.3a.	Guidance & Counselling & Adult Education	(o) :	Rosalind Saint-Victor, BA., MSc., Regional Corodinator, Family Life Education Programme, CCC
OR	3.3b.	Youth Leadership & Adult Education	(o) :	John Bernard, BA., MSW., PhD.,

Session Coordinator: Esmond Ramesar

(c) refers to core subjects
(O) refers to optional subjects

nan di edukashon pa adulto den e region. E rekomendashon aki a wordo aseptá despues pa "the Standing Committee of Ministers of Education" na un reunion tení na 1978.
Diskushon a sigui den ICAE tokante e proposishon tresí padilanti na Dar es Salaam i 3 representante di Karibe a wordo invitá na e kuartel general di ICAE na Toronto, Canada pa diskuti desaroyonan karibense riba tereno di edukashon pa adulto. E sekretario general di ICAE a wordo poní na haltura di e 2 proposishonnan signifikante ku CARICOM a tuma na e konferensia riba edukashon pa adulto na 1977. E dos rekomendashonnan ta lo siguiente:
1. Mester establese un komishon regional pa edukashon pa adulto.
2. Mester mira e entrenamento di maestronan di adulto den e region komo un asunto di prioridat.
ICAE pa medio di su sekretario general inmediatamente a bai di akuerdo ku e rekomendashon nan i a tuma e iniativa pa lanta un konseho interino (CARCAE) pa soru pa e promoshon di e siguiente puntonan:
1. Formashon di organisashon/asosashonnan regional/nashonal riba edukashon pa adulto.
2. Formashon di un konseho regional permanente pa edukashon pa adulto dor di tene un asamblea general di miembronan i miembronan parsial.
3. Trahamento di un konstitushon pa e konseho regional.
4. Representashon di CARCAE na reunionnan regional i internashonal; i
5. Trahamento di un kurso pa maestronan di adulto.
Pa loke ta trata punto nr. 5, ICAE a bai di akuerdo pa duna 10.000 dolar kanades pa kada aña di e prome siklo di e kurso.
Na 1978 e reunion di ehekutivonan di ICAE a tuma lugar na San José, Costa Rica. Aki a disidí pa prome biaha pa rekonose e region karibense komo un region riba su mes ku derecho pa representa tur e islanan di Karibe ku no ta di abla spaño, i no komo un sup-region den e region latino amerikano.
Den e mesun aña tabatin un reunion di miembronan di e konseho interino na Universidat di West Indies, St. Augustine (Trinidad) Campus ku a repartí e tareanan bou →

Bishita di profesor Samuel Small

di e 5 miembronan.
Na e asamblea general di ICAE tení na Helsinki na 1979, e islanan den Karibe ku no ta di abla spaño, a wordo rekonosí komo un region riba su mes pa medio di elekshon di Kurleigh King (sekretario general di CARICOM) komo vise presidente di e region karibense i Esmond Ramesar komo miembro di ehekutivonan di ICAE, representando CARCAE.
Na 1980 e direktiva a wordo ekstendé te 10 persona i na april e aña aki CARCAE a keda instalá ofisialmente i ta wardando awor riba aseptashon formal di parti di e ministernan di enseñansa den Karibe.

Logronan di CARCAE

E aktividat mas importante ku CARCAE a logra ta e kurso di tres aña pa maestronan di adulto ku a kuminsa na yuli/ougustus 1978. E kurso aki a wordo trahá pa Universidat di West Indies (Extra-Mural Studies Unit) St. Augustine (Trinidad) Campus den asosashon ku Universidat di Guyana, Departamento di "Extra-Mural Studies, Turkeyen (Guyana) Campus. Pa e prome siklo di e kurso 39 persona a inskribí, di kual 15 tabata di Trinidad & Tobago i e otro 24 di e otro islanan den Karibe. 21 persona a termina e prome siklo i 2 parsialmente. Bou di e personanan aki ta tambe Felix Bardouille di Aruba i Joyceline Sluis di Korsou. E representante di Islanan Ariba no por a sigui ku e kurso pa motibo di sirkunstansianan imprevisto.
E kurso aki ta pa yuda e futuro maestronan di adulto siña kon pa traha ku adulto. Hopi maestro ku ta trahando riba tereno di edukashon pa adulto tin solamente e eksperensia di skol i mucha i ta usa e sistema ei pa traha ku adulto. E konsekuensia ta ku hopi adulto ta sinti ku nan no ta wordo trata komo un persona grandi, pero komo un mucha i esei ta hasi ku hopi biaha nan ta frustra i no ta sigui ku un kurso.
E di 2 siklo di e kurso a kuminsa na 1981. Meskos ku e prome siklo tin 2 topiko prinsipal i un opshonal pa kada seshon. E partisipantenan mester traha un "paper" chikito di karakter deskriptivo riba un topiko di edukashon pa adulto den e prome periodo i un "paper" prinsipal di karakter mas formal kaminda ta hasi uso di teknikanan di investigashon den e di dos periodo.
Siklo dos di e kurso a terminá e aña aki. E kurso (siklo 1 i 2) mes ta tuma luga den vakansi grandi i ta konsisti di 6 siman kada aña.
— Un otro desaroyo di CARCAE tabata e promoshon di asosashonnan di edukashon pa adulto. Tabatin hopi kontakto entre e edukadornan i CARCAE den e region i bishitanan a wordo hasí na Bahamas, Barbados i otro islanan den Karibe.

Na e konferensia regional riba edukashon pa adulto na 1980 e siguiente rekomendashonnan a wordo tresí padilanti i ta di interes spesial:

1. "U.W.I. Extra-Mural Studies Unit's Library on Adult Education" lo mester desaroya su rekursonan i duna servisio di biblioteka nesesario na organisashonnan di edukashon pa adulto den henter e region.
2. Establese un sentro di komunikashon ku e meta pa duna servisio na e institutonan di edukashon pa adulto.
3. Programanan di entrenamento di varios tipo i durashon i riba diferente nivel mester wordo organisá i sostené pa gobiernonan.
4. Gobiernonan den region mester rekonose CARCAE i sosten'e komo un organisashon ku ta traha pa edukashon pa adulto den Karibe.

— Establesimento di varios asosashonnan nashonal tambe ta un meta ku a wordo lográ. Awor CARCAE ta konta ku 7 organisashon nashonal di edukashon pa adulto na Guyana, Barbados, Trinidad & Tobago, St. Lucia, Jamaica, Bahamas i Antigua & Barbuda. Na Antias no tin un organisashon nashonal, pero Osticeba i I.P.K. ta miembro di CARCAE.
— Den 1982 a wordo kreá "Caribbean Regional Community Education Centre" dor di CARCAE i Partners Inter America. E sentro aki ta purba yuda e islanan den Karibe pa desaroya nan propio sentronan di komunikashon riba edukashon. E sentro regional aki lo yuda ku fondonan i lo tene na bista ku e nesesidat di un komunidat no ta solamente material pero tambe e komponente edukashon mester ta ensera den e nesesidat.
— Un di e metanan prinsipal di CARCAE ta hasi investigashon riba tereno di edukashon pa adulto. Awor e ta trahando riba instalashon di un "Participatory Research Network" (C.R.N.) kaminda ku kada isla den e region karibense lo ta representá i kada komunidat por partisipá dor di definí su problemanan i determiná ki klase di investigashon mester hasi pa yega na solushon. ●

Ondanks de donkere wolken die zich boven ons samenpakken, wenst het bestuur van de Simar en de redaktie van Skol i Komunidat haar leden en abonnee's prettige feestdagen en een voorspoedig 1984 toe

ENQUÊTE

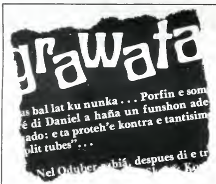
In oktober heeft de Simar een enquête gehouden onder zijn leden. Een gedeelte van deze enquête had betrekking op Skol & Komunidat. Daar, zoals bekend, Skol & Komunidat, zowel in het onderwijsveld als daar buiten, voortdurend punt van diskussie is, was het voor de Simar en de redaktie van groot belang om na te gaan wat zoal leeft aan meningen en wensen bij onze leden over inhoud en vorm(geving) van dit blad. Hieronder geven wij een kort overzicht van de resultaten van dit gedeelte van deze enquête.

SKOL & KOMUNIDAT

De resultaten

In totaal zijn er 211 reakties bij het Simarkantoor binnengekomen, een hoog aantal naar onze mening.
Het blijkt dat Skol & Komunidat door alle respondenten wordt gelezen. De meeste hiervan lezen S&K *grotendeels* (60%), terwijl 23% ons blad zelfs helemaal leest en slechts 17% soms een enkel artikel. Wij trekken hieruit de konklusie dat S&K zijn recht van bestaan, althans volgens deze resultaten, heeft bewezen.
T.a.v. de taal waarin men het liefst de artikelen leest valt op dat de meeste van onze leerkrachten toch nog het nederlands kiezen (72,5%), onmiddellijk gevolgd door het papiamento (58%) en op de derde plaats het engels. Het feit dat wij bij deze vraag uitkomen op een totaal van meer dan 100% is te verklaren door het gegeven dat vele respondenten voor zowel het nederlands als het papiamento kiezen.
Het blijkt dus dat onze lezers het schrijven in het nederlands waarderen, maar dat daarnaast het lezen van het papiamento een belangrijke plaats inneemt.
Zoals bekend heeft S&K zich in de loop der jaren ontwikkeld van een zuiver nederlandstalig blad, tot een blad waar het papiamento steeds meer een centrale rol is gaan spelen. Dit als een logisch gevolg van het groter wordende bewustzijn van de waarde van de eigen moedertaal en van de antillianisering van het docentenkorps in ons antilliaans onderwijs. De redaktie van S&K is evenwel van mening dat deze resultaten bewijzen dat deze benadrukking van het papiamento nog niet die weerklank heeft gevonden, waarop ze gehoopt had. Dit valt waarschijnlijk te wijten aan de grote invloed die het nederlands (nog steeds) op ons onderwijs heeft.
Het taalgebruik van S&K vindt het overgrote gedeelte van de respondenten begrijpelijk (94%); de lengte van de artikelen zijn over het algemeen ook net goed (79%) en over de lay-out is men erg tevreden (90%).
T.a.v. de inhoud van het blad verschillen de meningen nogal. De vragen hierover hadden betrekking op de verscheidenheid van de behandelde artikelen, het type artikelen dat het meeste aanspreekt en de grawata's. Terwijl het overgrote gedeelte van de lezers (77%) tevreden is met de verscheidenheid in S&K, blijkt ook dat een overgrote meerderheid (81%) meer artikelen betreffende het onderwijs en onderwijsproblemen wenst te zien. Verheugend was het om te lezen dat een belangrijk gedeelte van de respondenten (53%) ook meer artikelen over vakbondsaangelegenheden wilde zien verschijnen, alsook meer artikelen over sociale onderwerpen (45,5%).
Bij de opmerkingen van de respondenten m.b.t. de behoefte aan meer onderwijsartikelen lezen we onder andere:
— omdat van het PDB nooit iets vernomen wordt (ook geen communiqués) en bovendien weinig vakliteratuur verkrijgbaar is, zou S&K de nieuwste ontwikkelingen in het onderwijs moeten volgen (nieuwe methoden bespreken, bekritiseren)...
— S&K dient meer praktische richtlijnen te geven voor het uitvoeren van vernieuwingen, veranderingen, verbeteringen. Er moet meer aandacht worden gegeven aan nieuwe didaktische inzichten en de vertaling hiervan naar de les*praktijk*.
Ook blijkt duidelijk dat men meer artikelen wil zien betreffende de verschillende onderwijssektoren, o.a. het kleuteronderwijs zou meer aandacht behoeven.
Al bij al blijkt dat het komponent "skol" van Skol & Komunidat, volgens de respondenten op dit moment een wat te zwakke →

positie inneemt en dat hier iets aan gedaan moet worden. Overigens geen nieuw geluid voor de Simar en de redaktie; al een tijdje bestond hier het vermoeden dat berichtgeving omtrent het onderwijs en zijn vele problemen meer in de picture moet komen, óók in S&K. In de naaste toekomst wil de Simar en de redaktie van S&K ook een serieuze poging ondernemen om hier verbetering in te brengen, in die zin, dat zij willen garanderen dat er één of meer vaste rubrieken betreffende het onderwijs in S&K zullen verschijnen. In het kader van die rubrieken kunnen dan elke maand verschillende 'onderwijstopics' aan de orde komen. Wij hopen hierover in de volgende S&K wat meer informatie te kunnen geven. Op dit moment is het wel belangrijk om de volgende opmerking te plaatsen: ook onze leden (en anderen) kunnen hier een belangrijke bijdrage leveren. De leden zijn immers de mensen die de praktijk van alledag en haar problemen aan den lijve ondervinden en er daarom ook veel over zouden kunnen vertellen. Bij deze dan ook (nogmaals) een dringende oproep aan al onze leden om ook eens zo nu en dan in de pen te klimmen en via S&K de collega's en het onderwijsveld iets over jouw sektor te laten weten en zodoende bij te dragen aan de verlevendiging van de zo noodzakelijke diskussie over ons onderwijs.

Ondanks het redelijk bekende feit dat de grawata's vaak onderwerp van kritiek zijn en dat niet iedereen blijkbaar zo "happy" is met deze vorm van relativeren van eigenlijk ernstige toestanden in de samenleving, wijzen de resultaten van deze enquête erop dat het merendeel van de respondenten (57%) de grawata's goed vindt. Er is onder de respondenten een grote groep (30,5%) die de grawata's wel grappig vindt, maar zich afvraagt of het wel zo nodig is, of vindt dat het hier en daar te gewaagd, te persoonlijk, te eenzijdig, te beledigend en te "pika" is. Degenen die de grawata's bekritiseren hebben met name kritiek op het volgens hun te veel politiek (steeds één politieke partij of krant) gericht zijn. Anderzijds lazen wij ook opmerkingen dat de grawata's steengoed zijn, dat er zelfs méér grawata's zouden moeten verschijnen. 11,5% van de respondenten vindt de grawata's ronduit flauw en slechts één respondent schreef ze nooit te lezen. Al bij al blijkt dan toch dat de grawata's ook bij onze leden een punt van diskussie vormen.
Het is hier dan ook op zijn plaats dat S&K nogmaals duidelijk maakt wat de bedoeling is van deze grawata's. Zoals hierboven al gesteld, vindt de redaktie het, met name in onze sterk intolerante samenleving belangrijk, om via de grawata's te proberen op Aruba een meer tolerante sfeer en tegelijkertijd een meer kritische sfeer te scheppen. Naar onze mening is het typische van onze samenleving (waarschijnlijk mede ten gevolge van de koloniale achtergronden), dat vele autoriteiten op een voetstuk en in glazen huisjes worden geplaatst en als het ware onaantastbaar zouden zijn. Het kritiek leveren wordt te snel als afwijkend, als ongewenst, als tegen de "lucha" etc. gekenschetst. De vrees om kritiek te leveren is een verlammend verschijnsel in elke samenleving. Het is precies dit wat S&K wil doorbreken via de grawata's. Het is ook hierom dat deze grawata's in een scherpe en "pika" vorm worden geschreven, oftewel *moeten* worden geschreven. Toegegeven moet worden dat sommige grawata's inderdaad wat té scherp aankomen, gezien de verontwaardigde reakties hier en daar.
Desalniettemin moet nogmaals benadrukt worden dat het nooit de bedoeling is geweest van de redaktie om mensen *persoonlijk* aan te vallen of af te breken. De grawata's gaan dan ook met name over personen in een bepaalde publieke funktie, over hun opvattingen, of over bepaalde wantoestanden in de samenleving.

Konklusie

Op de vraag of men nog meer kritiek had op S&K antwoordde 63% Neen. Degenen die wel kritiek hadden vonden over het algemeen dat S&K te sterk politiek gericht was en dat het met name de regeringspartij is die het steeds moet ontgelden.
Ten aanzien hiervan het volgende: de redaktie meent dat de politieke (en geen partij-politieke) gerichtheid van S&K een noodzaak is, gezien het feit dat in onze gehele samenleving en ook in ons onderwijs alle beslissingen tenslotte een politieke achtergrond hebben. Dat hierbij vaak kritiek wordt gegeven is naar onze mening ook terecht, omdat zeer veel zaken zich op politiek terrein afspelen, die van wezenlijk belang zijn voor de samenleving van vandaag en morgen (denk aan de komende onafhankelijkheid). Dat hierbij de regeringspartij het meest in de 'picture' komt is logisch, omdat het deze partij is (zoals men het zelf stelt, worden de meeste beslissingen in de *partijraad* genomen) die de beslissingen neemt.
Wat betreft de verhouding tussen "skol" en "komunidat" in S&K: als bijvoegsel vindt u in dit nummer een inventarisatie in kategorieën van alle in de laatste twee jaargangen van S&K verschenen artikelen. Hieruit kunt u aflezen welke en hoeveel artikelen zijn verschenen in de kategorieën onderwijs, ekonomie, sociale situatie enz. U kunt zich via deze inventarisatie een eigen mening vormen over de verhouding onderwijs-samenleving in S&K.
Tenslotte nog dit: de redaktie van S&K is over het algemeen zeer tevreden over het aantal ontvangen reakties en de vele kommentaren gegeven op het blad. Wij hebben deze feedback van onze leden nodig. Hierbij dan ook het beroep op u om niet te wachten op een volgende enquête om uw wensen, grieven en kommentaar op ons blad te geven. Kom eens langs bij het Simar-kantoor, benader de redaktieleden en schrijf zelf ook eens wat. Tenslotte is het een blad voor ons allen; laten we proberen te bevorderen dat het blad ook *van* ons allen is. ●

grawata

Zou bedrijfsarts Trimp Betico in Miami opgezocht hebben? Of is Engelbrecht opeens benoemd tot zijn 'particulier' controlerend geneesheer . . .?

*****

N.a.v. de ontwikkelingen van de laatste tijd overweegt de redaktie serieus om de naam van dit blad te veranderen in "Skol & Hustisia", ofschoon "Skol & Nel" ook in aanmerking zou kunnen komen . . .

*****

Het Simarbestuur bestaat nu uit 7 leden. Als dat er één is voor elk van de 7 magere jaren, dan zitten we dus over 7 jaar weer zonder bestuur . . .

*****

Menos Elektrisidat pa Pueblo (MEP).

*****

NELCONtainer.

*****

Asosashon di Shupadónan Oportunista di Aruba.

*****

(E 'grawatanan' aki riba a wordo traha ku lus di bela, pues nos no ta sinti nos mes responsabel pa kualkier eror ku por drenta aden . . .).

VAN HET BESTUUR

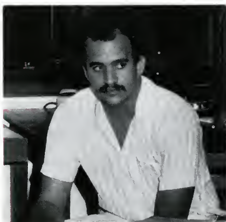
Jaarvergadering

Op donderdag 3 november jl. werd onze jaarvergadering gehouden. Op deze vergadering werd het jaarverslag en de begroting 1984 goedgekeurd en het hoofdbestuur met twee mensen uitgebreid. De opkomst van de leden op deze avond was acceptabel.
Het hoofdbestuur bestaat nu uit zeven mensen. De taakverdeling is als volgt:
Voorzitter: Madonna Stephens, vice-voorzitter: Mirella Wijngaarden, 1e secretaris: Jani Stamper, 2e secretaris: Herbert Goedgedrag, 1e penningmeester: Jaime Mata, 2e penningmeester: Diana Pieters-Gonzalez, commissaris: Henk Weustink.

Diana Pieters-Gonzalez

Nu dat we twee mensen erbij hebben gekregen in het hoofdbestuur, hopen wij onze werkzaamheden te optimaliseren. Volgens onze statuten kunnen nog twee mensen zich opgeven als hoofdbestuurslid.
Na de vergadering konden de aanwezigen een borreltje nemen. We zullen in het nummer van januari een uitgebreider verslag geven van deze jaarvergadering.

Herbert Goedgedrag

De volgende obligatienummers zijn uitgeloot: 005, 021, 038, 054 en 061. De "winnaars" kunnen hun geld tot 1 augustus op het kantoor ophalen. De andere leden kunnen hun coupon van f. 7,50 ook tot 1 augustus op het kantoor innen.

Het kleuteronderwijs

Veel kleuterleidsters beschouwen zichzelf als een vergeten groep. De problemen waar zij dagelijks mee te kampen hebben, worden genegeerd, bovendien moeten zij werken met wetten die dateren uit lang vervlogen tijden.
Een van de problemen van het kleuteronderwijs dat de laatste jaren wel weer een punt van diskussie is geworden, is de kloof die er bestaat tussen kleuter- en basisschool. Jarenlang gold als enig kriterium voor de toelating tot de basisschool dat de kleuter de leeftijd van zes jaar bereikt moest hebben voor 1 oktober.
De landsverordening van 12 januari 1979 regelende het basisonderwijs (P.B. 1979, no. 28) bepaalt in artikel 19, eerste lid dat de Minister van Onderwijs de leeftijd vaststelt, waarop de kleuters tot de basisschool kunnen worden toegelaten.
Bovengenoemde landsverordening bepaalt ook dat de oude regeling van 1932 met ingang van 1 april 1979 is vervallen, maar deze regeling wordt nog steeds gehanteerd voor het K.O.
Het artikel m.b.t. de toelatingsleeftijd zoals neergelegd in de wet van 1935 is voorlopig geregeld in de "Beschikking leeftijd kinderen basisonderwijs" (P.B. 1982, no. 178).
Een onderzoek verricht onder de leerkrachten van het K.O. en B.O. wees uit dat het hanteren van het leeftijdskriterium voor toelating tot het basisonderwijs niet voldeed. Men moest ook een oplossing hebben voor de niet-schoolrijpe zesjarige kleuters en de vroegrijpe vijfjarige kleuters.
Hoewel de onderwijsinstanties toegeven dat de oplossing voor de gesignaleerde problemen ligt in het integreren van K.O. en B.O. heeft men als korte termijn-maatregel voorgesteld: een aanvulling van de "Beschikking leeftijd kinderen basisonderwijs". Deze aanvulling houdt in een flexibilisering van de overgang van kleuterschool naar basisschool.
Als algemene regel geldt nog steeds dat de kleuter de leeftijd van 6 jaar bereikt moet hebben, vóór 1 oktober van het kalenderjaar, waarin de toelating tot de eerste klas geschiedt.
Daarnaast wordt de mogelijkheid geschapen dat kinderen die tussen 1 oktober en 31 december (inclusief) van het betreffende kalenderjaar de leeftijd van zes jaar bereiken en die tenminste anderhalf jaar kleuteronderwijs hebben genoten eerder tot de eerste klas worden toegelaten.

Voorgestelde aanvulling van de "Beschikking leeftijd kinderen basisschool"

ARTIKEL 1A

1. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid van het vorige artikel kunnen bij de algemene toelating van een school voor basisonderwijs worden toegelaten kinderen die van 1 oktober tot en met 31 december van het kalenderjaar waarin de toelating geschiedt, de leeftijd van zes jaar bereiken, tenminste anderhalf jaar kleuteronderwijs hebben gevolgd en blijkens een schriftelijke verklaring geschikt zijn bevonden voor het volgen van een school voor basisonderwijs.
De in de vorige volzin genoemde schriftelijke verklaring wordt op verzoek van de ouders, voogden of verzorgers van het kind, na een geschiktheidsonderzoek afgegeven door een commissie, bestaande uit de kleuterleidster van het betreffende kind, het hoofd van de ontvangende school voor basisonderwijs en een psycholoog, pedagoog of onderwijskundige. De commissie kan aangevuld zijn met een geneeskundige en/of een maatschappelijk werker.
2. Het Bestuurscollege van het desbetreffende eilandgebied geeft nadere voorschriften omtrent de uitvoering van dit artikel.

Lager huishoudonderwijs, ETAO en het Mavo

Het volgende bericht is van belang voor het Lager huishoudonderwijs, het ETAO en het Mavo. Het betreft een brief d.d. 2-11-1983 van het Departement van Onderwijs, Centrale Directie. De Minister van Onderwijs J. P. Veeris heeft de intentie om veranderingen te brengen in de hierboven genoemde schooltypen. De Minister heeft de volgende principe-beslissingen genomen voor de volgende soorten van voortgezet onderwijs:

1. MIDDELBAAR ALGEMEEN VOORTGEZET ONDERWIJS (MAVO)

De driejarige afdelingen (Mavo), die momenteel nog slechts op Curacao bestaan, zullen worden afgebouwd en opgeheven. Men is nu bezig met een wetswijziging. (Wijziging art. 9, eerste lid).
Mavo-4 is geen eindonderwijs, maar is vooral onderwijs gericht op de mogelijkheid dat de leerlingen hun studie kunnen vervolgen. Het Nederlandse Mavo-onderwijs met al zijn nieuwe ontwikkelingen zal niet in alle opzichten worden gevolgd. Zo zal in elk geval niet gekozen worden voor het afleggen van examens op twee niveaus. De Nederlandse Antillen kiezen voor een enkel niveau dat vergelijkbaar is met het Nederlandse D-niveau.

2. LAGER BEROEPSONDERWIJS (LBO)

Binnen enkele jaren zal een integratie van twee vormen van LBO, die nauw aan elkaar verwant zijn, voorbereid en uitgevoerd dienen te worden. Het huidige ETAO en het Lager Huishoudonderwijs (LHO) dreigen elkaar nu voor de voeten te lopen.
Het huidige LHO zal in de toekomst tot een vierjarige opleiding uitgebouwd worden. Bij die uitbouw zal rekening gehouden worden met de principe-beslissing tot integratie van het LHO met het ETAO, met een tweejarige brugperiode.

Dit zijn plannen waarop men advies verwacht en er kunnen ook nog voorstellen gedaan worden. De Minister zal met de ingekomen adviezen en voorstellen rekening houden en daarop het inrichtings- en het examenlandsbesluit vaststellen, eventueel na een tweede adviesronde. ⟶

Bijlessen aan kleuters

In de krant werd vorige maand een artikel gepubliceerd waarin een ouder haar misnoegen uit over het geven van bijlessen aan kleuters. Deze lessen werden gegeven om de kleuters voor te bereiden voor de eerste klas. Dit artikel heeft de nodige stof doen opwaaien.
Zowel de SKOA als het Departement van Onderwijs verklaarden dat zij tegen het geven van bijlessen aan kleuters zijn. De kleuterleidsters besloten toen de Simar erbij te betrekken om deze zaak op te lossen. Na een gesprek met de leidsters besloot het hoofdbestuur van de Simar om een vergadering bijeen te roepen met alle kleuterleidsters, de inspectrice voor het kleuteronderwijs en de docente belast met de kleuterleidstersopleiding op de APA.

Deze vergadering vond plaats op 14 november om 5.00 in het Simargebouw. De opkomst was geweldig, mevr. L. Pieters-Pourier, inspectrice voor het kleuteronderwijs was aanwezig en mevr. F. Duits van de APA.

De Simar is van mening dat bijlessen alleen gegeven moeten worden in zeer uitzonderlijke gevallen. De diskussie maakte duidelijk dat het werk van de leidster zwaar is en veel eist van de kleuterleidster. Er zijn ouders die druk uitoefenen op de leidsters. Zij willen dat hun kinderen kunnen lezen en schrijven als ze naar de eerste klas gaan. Voor deze ouders is leren: sommen maken, lezen en schrijven.
Anderen die veel eisen van de kleuterleidsters zijn de onderwijzers van de basisscholen. Zij hebben veel kritiek op het werk van

Een vakbond is wat de leden ervan maken!

de leidsters. Volgens deze leerkrachten zijn veel kleuters slecht voorbereid als ze hun intrede doen in het basisonderwijs. Uiteraard wringt de leidster zich in allerlei bochten om aan alle eisen te voldoen. Voeg hierbij nog een scala van andere problemen die het werk van de kleuterleidsters bemoeilijken, o.a.:
— Op veel kleuterscholen zijn de klassen te groot. Het splitsingsgetal bij het kleuteronderwijs is 41.
— Er zijn veel kinderen die afwijkend, storend gedrag vertonen. Deze kinderen eisen een meer individuele aanpak.
— De outillage van enkele scholen is niet toereikend. Er is gebrek aan materiaal etc.
— De aard van het kleuteronderwijs wordt door vele ouders en leerkrachten niet begrepen.
Een kleuterleidster moet een kleuter begeleiden en hem voorbereiden voor de basisschool. Niet alle kleuters zijn schoolrijp als ze de leeftijd bereikt hebben om naar de basisschool te gaan. Er ligt een voorstel op tafel om deze kinderen op de kleuterschool te houden, al hebben ze de leeftijd van zes jaar bereikt. Kinderen die nog geen zes jaar zijn vóór 1 oktober, mogen niet naar de basisschool. Er is een regeling gemaakt waarbij de kinderen die tussen 1 oktober en 1 december zes jaar worden, door een commissie getest kunnen worden, als een van de ouders dit zou vragen. Zijn ze schoolrijp dan worden ze tot de eerste klas toegelaten. Deze regeling is nog niet van kracht. Desalniettemin zijn er basisscholen die kleuters, die per 1 oktober de leeftijd van zes jaar nog niet bereikt hebben, clandestien toegelaten.
In de vergadering van 14 november zijn veel auggesties naar voren gebracht. Behalve dat de leidsters zelf hun werk moeten optimaliseren, moet er meer en betere informatie gegeven worden aan de ouders en de leerkrachten van de aanvangsklassen van het basisonderwijs.

De leidsters vinden dat kleuter- en basisschool vaak langs elkaar heen werken en dit benadeelt de kleuter als hij op de basisschool komt.
Er is voorgesteld om een vergadering bijeen te roepen van kleuterleidsters en de eerste klasleerkrachten en hoofden van de basisscholen om deze problemen te bespreken en om te proberen oplossingen te vinden. Via de leerkrachten en met de ouders kan de voorbereiding van de kleuter verbeterd worden.

Het is ons duidelijk geworden dat de leidsters zich een vergeten groep voelen; hun problemen worden niet serieus genomen. De Simar is er zeker van dat in samenwerking met de leidsters enkele van de problemen op te lossen zijn. ●

HALA FAHA MARA

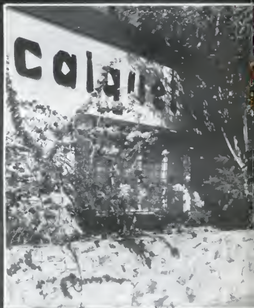
CULTO PUEBLO

M.L
(MOEILIJK LEREN
SCHO

OP
NAAR
KARA

MLK-scholen zijn scholen voor 'moeilijk lerende kinderen' en vallen ook onder het 'speciaal onderwijs'. Met speciaal onderwijs bedoelt men: 'de onderwijsvoorzieningen die getroffen worden voor kinderen die in het reguliere onderwijs dusdanige problemen ondervinden, dat hun persoonlijkheidsontwikkeling (of aspekten daarvan) gevaar lopen'. Onder speciaal onderwijs vallen scholen voor slechthorenden, kinderen met leer- en opvoedingsproblemen, scholen voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen, scholen voor slechtzienden, etc.

Tot 1974 kende Aruba 4 MLK-scholen: Bernardschool te Brazil, Caiquetio's school te Cura Cabai, Emmaschool te Oranjestad en de Kibrahachaschool te Piedra Plat.
Dit schooljaar kent Aruba alleen twee MLK-scholen. In 1980 werd de Bernardschool opgeheven en per 1 augustus 1983 de Kibrahachaschool. Gebrek aan leerlingen was het belangrijkste motief om deze scholen te sluiten.
Deze scholen werden gezien als de "domme" scholen, dus scholen voor kinderen waar weinig tot niets mee te bereiken was. Dit beeld is aan het veranderen. MLK-scholen worden nu meer gezien als scholen voor kinderen die om verschillende redenen op de gewone basisschool moeilijk mee kunnen.
Er is een tijd geweest dat kinderen van de basisschool (ook in de hogere leerjaren) zonder veel moeite verwezen naar en toegelaten werden tot de MLK-scholen, omdat de leerkrachten van de lagere school vonden dat deze kinderen niet in staat waren om de lagere school te volgen. Echter, men heeft deze stelling nooit met bewijzen kunnen staven.
Tegenwoordig is de situatie anders. Er vindt een betere selectie van leerlingen plaats. Hierdoor komen slechts die kinderen die werkelijk het specifieke MLK-onderwijs nodig hebben, op deze scholen. Vroeger kwamen dus kinderen die niet op de MLK-scholen thuishoorden er terecht, maar gelukkig komt dit niet meer voor op Aruba, dankzij het werk van het Pedagogisch Didactisch Bureau van het Departement van Onderwijs. Het spreekt vanzelf dat mede hierdoor het aantal kinderen dat de MLK-scholen bezoekt minder is geworden.

Toelatingsprocedure

Vroeger werden de kinderen door het schoolhoofd getest. Nu doet het PDB dit. Het kind wordt dan zowel psychologisch als didactisch onderzocht. Zij die op het nivo van een debiel functioneren worden naar een MLK-school verwezen.
De meeste kinderen die getest worden melden zich echter niet aan op een school voor speciaal onderwijs, omdat de ouders het niet willen en zij hebben per slot van rekening het laatste woord. Deze kinderen blijven dan gewoon op de basisschool.

Voertaal

De voertaal op de MLK-scholen is het Papiamento. Aanvankelijk was het frustrerend voor de leerkrachten omdat ze niet opgeleid waren om lessen in deze taal te geven, er was geen lesmateriaal voorhanden, de leerlingen en hun ouders zagen het allemaal niet zitten. Dankzij de inzet en inventiviteit van de leerkrachten werden diverse programma's opgesteld die het didaktisch proces op een positieve manier op gang hebben gebracht. Maar men is er nog lang niet. Er moet nog gewerkt worden aan vakken zoals taal, rekenen en wereld-oriëntatie.

Verandering in aanpak (didaktisch proces)

De leerlingen van de MLK-scholen worden individueel benaderd. Individuele benadering houdt in dat elk kind op zijn eigen tempo en nivo werkt. De groepsnormen van een gewone basisschool worden niet meer gehanteerd.
Een MLK-school bestaat uit:
1. Aanvangsklassen.
2. Middengroepen.
3. Eindgroepen.

Ad. 1. Vroeger was de 'eerste' groep een basisschoolklas die draaide op een zeer laag pitje, maar sinds het schooljaar 1978-1979 is men begonnen de MLK-scholen vanaf de basis te herstructureren. Er kwam een kom-

NDE KINDEREN)

LEN:

Caiquetio's school

WEG

EIGEN

KTER

plete omwenteling. Groep 1 werd een observatie/trainingklas, met het doel de kinderen klaar te maken voor het onderwijs. Het accent kwam te liggen op training van de specifieke lees- en rekenvoorwaarden en de functie-training. Deze groepen zijn het best gestructureerd en ook het best voorzien van materiaal.

Ad. 2. Middengroepen. In deze groepen valt het accent op het leren lezen, rekenen, schrijven en op wereldoriëntatie.

Ad. 3. Eindgroepen. Deze groepen bestaan uit een arbeidsklas voor de jongens en een keukenklas voor de meisjes. Het praktisch bezig zijn is naast lezen, rekenen en schrijven één van de prioriteiten in deze groepen.

Het personeel

Elke klas heeft één leerkracht (met of zonder BBO-akte). Elke school heeft een ambulant hoofd die als taak heeft: het begeleiden en het geven van adviezen, het bieden van direkte hulp aan de leerkrachten, het coördineren van materiaalontwikkeling, het verlenen van medewerking aan begeleiders van buiten de school en het zorgen voor de juiste sfeer en teamgeest op school. MLK-scholen eisen erg veel inzet van de leerkrachten. Zij moeten zeer gemotiveerd zijn en altijd bereid tot het ontwikkelen van didaktisch materiaal. Verder moeten zij de juiste pedagogische instelling vertonen.

Adviezen t.a.v. noodzakelijke vernieuwingen

In juni 1982 werd door de Stichting Katholiek Onderwijs Aruba en het eilandgebied Aruba een studiegroep ingesteld, met als opdracht: een advies te formuleren m.b.t. het toekomstig beleid voor de drie MLK-scholen, met name wat betreft de minimale leerlingenaantallen, het personeelsbeleid en het eventueel sluiten, dan wel draaiende houden van één of meer scholen.

In deze studiegroep hebben zitting de schoolhoofden van Caiquetio's school mevr. F. Trinidad-Kelly, van de Emmaschool de heer J. van Leerdam, van de Kibrahachaschool de heer M. Wever. Van het Departement van Onderwijs: de heer F. O. Olivieira en mej. M. Feliz. Van Onderwijszaken: de heer G. R. Herdé en mej. H. Guda.

De beleidsvoorstellen vervat in dit stuk zijn gebaseerd op:

1. De financiële normen/mogelijkheden van het eilandgebied Aruba.
2. De groeitendens binnen het onderwijs en de daarop gebaseerde verwachting m.b.t. de toekomstige aantallen leerlingen voor deze scholen.
3. Normen (pedagogische, didaktische en personele normen) voortvloeiend uit de specifieke aard van de MLK-scholen.
4. De ontwikkelingen op het gebied van de innovatie in het Buitengewoon Basis Onderwijs.

De direkte aanleiding tot deze studie was de al enige tijd dringende vraag over het al dan niet sluiten van de Kibrahachaschool en de eventuele gevolgen daarvan voor de andere twee scholen. Een andere aanleiding was om de voorwaarden binnen het bestaande systeem van dit type onderwijs zo goed mogelijk te waarborgen. De sluiting van een school is een onderdeel hiervan.

Tenslotte moeten we vermelden dat deze aanpak aansluit bij de reeds lang ondernomen pogingen binnen de MLK-scholen zelf, om te komen tot vernieuwingen (inhoudelijk en organisatorisch) in dit type onderwijs.

In het rapport 'Advies inzake het onderwijs aan moeilijk lerende kinderen op Aruba' werden de volgende veranderingen voorgesteld:

1. *Een nieuwe toelatingsprocedure.*

De studiegroep is van mening dat deze commissie uitgebreid moet worden met een schoolmaatschappelijk werkster, met de orthopedagoge van het PDB en met een arts. De groep vindt dat de gegevens van het PDB volledig moeten zijn. Tenslotte vindt zij dat er meer begeleiding moet komen voor de leerkrachten bij het opstellen van individuele behandelingsplannen aan de hand van het verslag dat zij krijgen.

2. *De groepsnormen.*

De schoolbevolking bestaat uit kinderen met een diversiteit aan leer- en gedragsproblemen en dit eist een meer individuele aanpak. Wil men het individuele onderwijs tot zijn recht laten komen, dan zal de grootte van de groep hier op afgesteld moeten worden. Volgens de leerkrachten van het MLK-onderwijs is de optimale klassegrootte als volgt:

In de aanvangsklassen minimaal 6 leerlingen en maximaal 8 leerlingen. Deze kinderen functioneren op een zeer laag en verschillend nivo op het moment dat ze de school binnenkomen. In de midden- en eindgroepen minimaal 8 leerlingen en maximaal 12.

3. *Een extra leerkracht.*

Volgens de studiegroep moet er een extra leerkracht naast de klasseleerkracht in de →

Emmaschool

aanvangsklassen aangesteld worden. In deze groep zitten kinderen met een negatieve houding t.a.v. het schoolgebeuren, als gevolg van eerdere ervaringen. De meesten functioneren op zeer laag en op verschillend nivo en kunnen niet zelfstandig werken. De taak van deze 'extra' leerkracht dient wel vooraf heel duidelijk vastgesteld te worden.

4. *Personele normen veranderen.*

De personeelsbezetting is op dit ogenblik één leerkracht per groep (met of zonder BBO-vakstudie) en een ambulant hoofd. Volgens de studiegroep moeten de volgende knelpunten veranderd worden:

— De BBO-vakstudie is geen garantie voor het goed functioneren van een leerkracht; inzet, de juiste pedagogische instelling, het werken in teamverband, het openstaan voor begeleiding, spelen een zeer belangrijke rol.

— De zwakke rechtspositie van de getrouwde vrouw, die als eerst ontslagen wordt, ongeacht haar kwaliteiten als leerkracht.

De personeelsbezetting

De studiegroep adviseert dan ook om aan nieuwe leerkrachten een proefperiode van een jaar te geven. Zij krijgen dan begeleiding van het schoolhoofd en worden na één jaar geëvalueerd. Dit gebeurt door het hoofd en de inspekteur voor het BBO. De evaluatie bepaalt of de leerkracht verlenging krijgt op een MLK-school.

5. *Het didaktisch proces.*

Er moet een leerplan ontwikkeld worden waarin doelstellingen, werkwijze e.d. gespecificeerd worden. Verder moet er gewerkt worden aan de nascholing van de leerkrachten en meer begeleiding van het personeel.

6. Twee zaken die naar het oordeel van de studiegroep verdere studie vereisen, zijn:

a. De financiering van kleine scholen.
b. Het vervolgonderwijs voor leerlingen die de MLK-scholen verlaten.

Verder raadt men aan om te beginnen met een onderzoek naar de aansluitingsproblemen tussen de MLK-scholen en bestaande vormen van voortgezet onderwijs.

De studiegroep adviseerde het B.C. de Kibrahachaschool te Piedra Plat per 1 augustus 1983 te sluiten. Het belangrijkste motief was, dat er geen garantie bestaat t.a.v. de continuïteit van het onderwijs op deze school, gezien het bestaande en te verwachten aantal leerlingen.

●

grawata

Pregunta di Simar den un reunion ku diputado i su konsehoronan: "Ki sorto di prueba boso por duna nos ku e situashon ekonomiko ta asina malo?" Kontesta: "Awel, boso por puntra kualkier hende riba kaya i e ta bisabo ku kos tá malo . . ." (N.B. e reunion a tuma luga na 1983 i *no* na 1883 . . .).

✸

G.O.O.P. = Georganiseerde Omzeiling Onderwijzend Personeel.

✸

Hebt u ook gemerkt dat de kommentaren van de Amigoe van de ene dag die van de andere dag tegenspreken? Zou dat misschien het "Heylige(r)-Sneeuweffekt" zijn . . .?

✸

We vinden dat 't zo langzamerhand toch wel hoog tijd wordt dat 't B.C. haar plannen om de ELMAR over te nemen, eens ombuigt in de richting van ARUBA CANDLE N.V. . . .

✸

E aruVENGANSA ta sigui keto bai . . .

✸

A pesar di tur kos, tog bo ta ripara ku tur e kritika tin sierto efekto: 'Our man in Miami' no a saka ningun komunikado durante su segundo estadia einan . . . (a lo menos, te ku e 'grawata' aki a bai imprenta . . .).

✸

De Kort in de Eilandsraadsvergadering over Aruven: "Si . . ., anto despues ku Sheraton Int. a laga sa ku nan kier retira foi Aruba, Hillside Holding (Arowak Hotels) a mustra interes i a tuma over . . .".

Zou Nel hem echt niets verteld hebben over de gangsters Howard en Thompson . . .?

✸

Gobierno Sentral i Gobierno Insular ta desea boso i boso distinguida famia un bon Pasku i un *prospero* aña 1984! (ja, ja . . .).

✸

Toch sneu voor Ronny (Ramada) Brete, dat die 'Tulip' opeens uit de grond kwam schieten; hij had — tot tweemaal toe — zó zijn best gedaan.

Atrobe problemanan na oficina pa difikultatnan di bida i di famía

E luna aki ta hasi net dos aña ku nos a publiká un artikulo riba e trabou di e ofisina pa difikultatnan di bida i di famia. E artikulo di desèmber '81 tabatin e.o. komo meta pa pone e malfunshonamento di e hefe di e ofisina na diskushon serka esnan responsabel (na prome luga e gobernantenan). Nos tin informashon ku e asunto aki tabatin atenshon di e ministernan konserní, esta Lesley Navarro i despues di Margo Croes, pero e asunto a bai den e konosido lachi di buro di e minister(nan). Algun luna pasá e asunto aki a bolbe aparesé den korantnan lokal, ya ku tabatin kehonan serio riba e hefe di e ofisina, sr. M. Römer. E lo a usa un mucha muhe menor di edat seksualmente den su trabou komo sikologo. Ku e artikulo aki nos kier duna nos lektornan un bista kiko a pasa for di desèmber '81 te ku awor.

E prome investigashon

Dia 20 di november '81 dos amtenar di gobierno sentral ta haya un tarea pa hasi un investigashon riba e funshonamento di e ofisina pa difikultatnan di bida i di famía i e supuesto iregularidatnan ku a sosodé einan. Den e investigashon aki ta wordo papiá ku hendenan ku ta traha na e ofisina i ku hendenan ku tin di aber ku e trabou di e ofisina, manera varios amtenar di diferente servisionan sosial.

Medio yanuari '82 investigashon ta terminá i for di esaki ta sali:

— E hefe ta laga e personal atministrativo di e ofisina hasi sierto trabounan 'personal' p'e den oranan di trabou.

— E hefe a laga sierto hendenan hasi uso di e ofisina, e.o. pa tene enkuentronan di Meditashon Transendental.

— A wordo yama varios biaha pafo di Aruba via di ofisina pa finnan personal.

— E hefe ta kobra pa testnan hasi i enkuentronan ku e ta organisá; ta konosí tambe ku e no tin permit pa hasi tal.

— E hefe ta intimidá su trahadonan i ta akusanan di sierto kosnan sin ningun base.

— E hefe ta aktua manera ta dokter e ta, ku su stètoskop, bachi blanko i kama di dokter.

E investigadonan ta kuestioná e asunto di supuesto proposishonnan indesente ku e hefe ta hasiendo su klientenan. For di e investigashon aki a sali tambe ku e publiko no tin dje tanto konfiansa mas den e ofisina aki i ku e bon nomber di e ofisina a wordo dañá. E kosnan aki ya nos a publiká den nos edishon di desember '81. Den e delaster parti di e rapòrt e investigadonan ta rekomendá e minister konserní na un manera fini ku lo ta miho pa remplasá e hefe di e ifisina; en todo kaso no laga sr. Römer den e posishon di hefe. E persona aki no por funshoná manera debe ser i konsekuentemente e trabou di e ofisina no ta bai bon.

Nos tin ku menshoná si ku e hefe tawata nenga te na ultimo ku tin problema na su ofisina. Te asina leu e raport di yanuari '82 tokante e ofisina pa difikultatnan di bida i di famía.

E di dos investigashon

Hopi tempo a pasa i nos no a tende nada ku a sali for di e investigashon. Niun desishon of medida a kai pa ku e posishon di e hefe di e ofisina. Kier men ku tur e tempo ei e hefe por a sigui ku su praktika dudoso. Ni Lesley Navarro ni Margo Croes no tawata dispuesto pa aktua pero algun luna pasá a sali den korantnan lokal ku e hefe a malusá su posishon komo hefe di e ofisina i komo sikologo. E lo a komete aktonan seksual ku un mucha menor di edat. Segun nos esnan responsabel pa e mucha aki a manda un karta pa e minister konserní, Margo Croes. E karta aki, ku tabata un keho kla na direkshon di e hefe di e ofisina, a kondusí na un di dos investigashon. Pero awor e asunto ta bastante grave. Esaki nos ta konkluí for di e echo ku sr. M. Römer a wordu suspendí pendiente e resultado di e investigashon. Un di e trahadonan a wordu enkargá ku e maneho di e ofisina por lo pronto.

Responsabilidat di nos gobernantenan

Tin indikashon ku e asunto aki lo tin konsekuensia serio pa e hefe di e ofisina. Ta duel nos ku e ministernan Navarro i Croes no a hasi nada pa defende e interesnan aki den nos komunidat. Tur dos a laga e prome investigashon un banda i no a tuma ningun akshon legal kontra sr. M. Römer. Nan a laga sr. Römer intakto komo hefe di e ofisina pa e por sigui hasi maluso di su posishon komo hefe di e ofisina i komo sikologo. E dos ministernan a sakrifiká e hendenan den problema di bida i di famía pa falta di korahe politíko pa tuma desishon. Minister Margo Croes a warda te ku un keho ofisial di parti di un viktima (of esnan responsabel p'e) a drenta, pues te ora ku tin prueba kla i konkreto pa e por aktua.

Medidanan

Nos kier pone enfasis riba e asunto aki pasobra na Hulanda unda e normanan ta mas liber, resientemente un sikiatra a wordu sentensiá na un kastigo di un aña di prison inkondishonal pasobra el a malusa su klientenan seksualmente pa varios aña. Tambe el a haya e prohibishon di ehersé su trabou komo sikiatra tres aña largo.

E asunto aki ta algo similar. Ademas tin mas kos ku e hefe en kuestion a hasi su mes kulpabel. Nos a menshoná esakinan kaba (tambe den S&K di desember '81). Nos ta eksihí di Minister Margo Croes pa e biaha aki si e kumpli ku su tarea komo gobernante i tuma desishonnan i sankshonnan ku ta kuadra ku e normanan den nos komunidat. En todo kaso nos lo purba di evitá ku e asunto aki lo keda pega den kualkier lachi di gobierno sentral.

Nos a purba di haya komentario di Minister Margo Croes, pero el a primintí nos un entrevista mas despues ya ku e ta hopi okupá na momento di skirbi e artikulo.

Pues otro luna, yanuari '84 nos lektornan por haya sa mas di e investigashon i probablemente e medidanan tumá den e asunto aki. ●

Een jaar cel v...
psychiater Patiënten sexueel misbruikt

Psychiater één maand geschorst

ALMELO — De re... Almelo Nederland h... daag een 43-jarige p... wegens het seksueel mi... van vrouwelijke patie... oordeeld tot een jaar ... waardelijke gevangenisstraf. I... eis luidde een jaar gevangenis... straf en een verbod het beroep van medicus uit te oefenen voor de tijd van drie jaar.

De psychiater was verbonden aan het Koningin Julianaziekenhuis in Hengelo. Hij pleegde de misdrijven in de periode 1974 tot 1980. Daarbij had hij met tal van patienten, onder wie minderjarige, seksuele omgang. In oktober 1982 is hij door de directie van het ziekenhuis geschorst.

UTRECHT — Het Medisch tuchtcollege van Nederland heeft een psychiater, die zijn patienten sexueel misbruikte, voor een maand geschorst. "Zijn handeling... uden de maximale stra... schorsing ... rechtvaar... tucht-colleg... doener de k... opnieuw te... De psychi... tuigd en ... acht het ... haling ...

De betrokken ... jaar jarenlang met diverse patienten vergaande sexuele contacten gehad. Aanvankelijk voerde hij tijdens de behandeling van zijn zaak door het medisch tuchtcollege aan, dat de sexuele contacten onderdeel waren van zijn therapie. Later trok hij deze stelling in.

De antilliaanse jeugdboeken van de nederlandse schrijfster

MIEP DIEKMANN

Van de ongeveer twintig boeken die Miep Diekmann schreef over de Nederlandse Antillen is ongeveer de helft voor kinderen van de lagere schoolleeftijd bestemd; de andere helft bestaat uit jeugdboeken voor twaalf- tot zestienjarige lezers. Over deze laatste boeken gaat deze beschouwing.

In de laatste decennia heeft een aantal Nederlandse auteurs over de Nederlandse Antillen geschreven. In hun kinder- en jeugdboeken worden meestal de avonturen verteld van Nederlandse jongens (en meisjes) die tijdelijk op Curaçao verblijven, bijvoorbeeld *Het geheim van het oude landhuis* door J. Fabricius; *De stenen dori* door Gerrit van Heerde, en Mia Robbbé's boekje *Hier is Flossie*. Anton Quintana: *Duel in de diepte* speelt op Bonaire en gaat ook over een Nederlands meisje.
Er zijn daartegenover ook enkele Antilliaanse auteurs die over Nederland schreven. Diana Lebacs' *Sherry* speelt gedeeltelijk in Nederland, en de Nederlandse maatschappij wordt kritisch beschouwd. Dat is ook het geval in Angela Matthews' *De witte pest,* en Sonia Garmers' *Lieve Koningin, hierbij stuur ik U mijn dochter* en het bekroonde *Orkaan en Mayra.* In deze boeken spelen Antilliaanse figuren de hoofdrol; ze zijn tijdelijk of permanent in Nederland.

door Wim Rutgers

De overeenkomst tussen beide groepen van boeken is, dat de hoofdfiguren meestal min of meer tegenover de maatschappij waarin ze zich op dat moment bevinden, verkeren. Vanuit de eigen situatie wordt het andere, onbekende of zelfs vijandige, beschreven. De leefwereld is veranderd, maar de belevingswereld is dezelfde gebleven, of om het met het motto van Horatius uit *Driemaal is scheepsrecht* van Miep Diekmann uit te drukken: "Zij, die over zee gaan veranderen wel van klimaat, maar niet van karakter."
Ook in de literatuur voor volwassen en vinden we dit verschijnsel bij Nederland- →

De boten van Brakkeput (1956)
Padu is gek (1957)
Gewoon een straatje (1959)
Driemaal is scheepsrecht (1960)
En de groeten van Elio (1961)
Marijn bij de lorredraaiers (1965)
De dagen van Olim (1971)
Dan ben je nergens meer (1975)

ers als in Dolf de Vries' *Een muur van blauw*, Adriaan Hulshoff: *Dorstig paradijs* en Bouke Jagt: *Onder de wolkenwals*, enz. En omgekeerd zien we Antillianen in Nederland in werken van Boeli van Leeuwen: *Een vreemdeling op aarde*, Frank Martinus Arion: *Afscheid van de koningin*, Cola Debrot: *Bewolkt bestaan*, en dergelijke. Alleen Boeli van Leeuwen doorbreekt dit patroon met zijn dunne roman *Een vader, een zoon*, waarin uitsluitend Nederlanders in Nederland voorkomen, beschreven door een Antilliaanse auteur.

Miep Diekmann schrijft in haar jeugdboeken ook over Nederlanders op de Antillen, en beweegt zich als zodanig geheel in dit traditionele patroon. Dat is het geval in haar vroege werk, in *De dagen van Olim* en *Driemaal is scheepsrecht*, *Mens te koop* en *Dan ben je nergens meer*. Maar de visie is anders; het 'tegenover de maatschappij staan' wordt als negatief afgekeurd.

Bovendien is zij, althans bij mijn weten, de enige Nederlandse auteur die jeugdboeken over de Nederlandse Antillen schrijft, waarin Nederlandse kinderen ontbreken en waar uitsluitend Antilliaanse kinderen, in elk geval als hoofdfiguren, in voorkomen: *Padu is gek; Gewoon een straatje; En de groeten van Elio; Marijn bij de lorredraaiers* (Marijn is een geboren creool) en *Geen enkel verdriet duurt honderd jaar*. Als we dit verschijnsel wat ruimer bekijken, buiten enkel Antilliaans verband, zien we dat Miep Diekmann hierin bepaald niet alleen staat. Het is de laatste jaren in Nederland zelfs een mode geworden om over andere culturen te schrijven, nu dat land zelf multi-raciaal geworden is. Henk Barnard kreeg zo de Staatsprijs voor Kinder- en Jeugdliteratuur, en Anton Quintana een Gouden Griffel. Ook Antilliaanse schrijfsters als Diana Lebacs en Sonia Garmers kregen trouwens Nederlandse prijzen voor hun jeugdboeken. Miep Diekmann is dus niet de enige auteur (meer), maar ze was wel (een van) de eerste die over de jeugd in een andere cultuur schreef. Als zodanig zijn haar boeken, ook die uit de jaren vijftig, juist nu nog volledig actueel; de herdrukken bewijzen het trouwens.

Voor de jeugd

Een tweede kenmerk van Miep Diekmanns jeugdboeken is de doorbreking van de scherpe grens tussen kinderboeken en romans voor volwassenen als *Driemaal is scheepsrecht* en *Marijn bij de lorredraaiers*. Elio is bijvoorbeeld een hoofdfiguur in een jeugdboek, die dertig jaar oud is! Het genre jeugdliteratuur met de klemtoon op jeugd èn op literatuur kreeg via Miep Diekmann een krachtige impuls. Invloeden en beïnvloedingen zouden een aparte studie van de gehele moderne jeugdliteratuur vergen.

In Miep Diekmanns boeken spelen jongens én meisjes een hoofdrol: Matthijs en Niki; Padu en Maddalena; Marijn, Oeba en Knikkertje; Josje, Bubi en Crispijn; Boechi met zijn vrienden en vriendinnen; Mickey en Vincent, enz. Het is alleen hierom al niet meer mogelijk om van jongens- en meisjesboeken te spreken, zoals de traditionele scheiding gehanteerd werd en wordt. Miep doorbreekt deze door haar figuren én de thematiek, die heel vaak emancipatie voor beiden, jongens zowel als meisjes, inhoudt: ze moeten allemaal leren zichzelf te bewijzen, te zijn.

Dat ook de oudere boeken nu nog zo vaak herdrukt worden, komt mede door het taalgebruik. Dat de taal van *De boten van Brakkeput* verouderd zou zijn na vijfentwintig jaar, daar komt alleen degene achter die de achtste en negende druk met elkaar vergelijkt. Miep heeft in de laatste de taal nóg dichter bij de hedendaagse spreektaal gebracht. Het taalgebruik van haar is zo levendig door de humor, de 'vlotheid' die bereikt wordt door een woordkeus die aansluit bij de tienertaal van vandaag, de relatief eenvoudige zinsbouw, het veelvuldig gebruik van dialogen en een beschrijving die altijd via de figuren gaat, waarbij de verteller zich niet tussen figuur en lezer dringt, door Miep zelf 'gedramatiseerde informatie genoemd. Haar beeldspraak is vaak gedurfd en ongewoon, en daardoor opvallend, waarbij ze ook veel neologismen gebruikt.

Verscheidenheid

Haar Caraïbische jeugdboeken bieden samen een enorme verscheidenheid. Van de drie Benedenwindse eilanden komt Curaçao verreweg het meest aan bod, maar ook Bonaire wordt genoemd. Van de Bovenwinden komt Saba ter sprake; daarnaast zijn er andere landen en eilanden in de Caraïbische regio, waar verhalen of hele boeken zich afspelen. Van Curaçao worden allerlei delen beschreven: de stad, waarvan het Fort Amsterdam en zijn omgeving en Fleur de Marie het meest voorkomen; Band'Ariba (Brakkeput) en Band'Abao (Santa Cruz, Santa Martha) in de buitendistricten.

We maken kennis met kleine kinderen die nog op de lagere school gaan, maar ook met oudere kinderen en volwassenen als hoofdfiguren in de werken. Miep isoleert de kinderwereld niet van de wereld van de volwassenen, maar integreert ze, zoals ook in het gewone leven kinderen en volwassenen natuurlijk steeds met elkaar in contact zijn. Ze laat daarbij ook zien dat positieve en negatieve karaktereigenschappen in allerlei leeftijdscategorieën voorkomen.

De variatie in vertelde tijd is ook aanzienlijk: van de zeventiende eeuw tot de twintigste. De historische romans als *Marijn bij de lorredraaiers* en *Mens te koop* geven veel bijzonderheden over de tijd van de slavernij weer; daarnaast zien we de Antilliaanse leefwereld met zijn vrij traditionele patroon van de jaren dertig, de tijd dat Miep als kind op Curaçao woonde, en de Antillen van ongeveer 1960, toen ze weer teruggeweest was, en Curaçao in de nieuwe tijd na 30 mei 1969. Ook in de tijdsbehandeling in de boeken zelf is er veel verscheidenheid. Van eenvoudige chronologische vertelwijzen tot flash backs, vooruitwijzingen en andere doorbrekingen van de eenvoudige tijdsstructuur. Miep schrijft verhalen die enkele dagen in beslag nemen, maar ook jaren; in *De dagen van Olim* springen we zelfs dertig jaar!

De wijze waarop verteld wordt is meestal van 'buitenaf'. Er wordt óver de hoofdpersoon geschreven door een verteller die als het ware meeloopt met de hoofdfiguren en in hun huid kruipt, zodat we beurtelings lezen over de uiterlijkheden, de buitenkant van wat de figuren doen en zeggen, maar daarna over hun innerlijk, wat ze willen en denken. Dit geeft de jonge, nog niet zo ervaren lezer de grootste kans zich met de figuur te identificeren. Het perspectief ligt hoofdzakelijk bij één figuur, de hoofdpersoon. Maar ook andere worden zowel van buiten als van binnen beschreven Ik-verhalen ben ik niet tegengekomen. Alle verhalen zijn geobjectiveerd tot hij/zij-verhalen, ook het 'autobiografische' *De dagen van Olim*.

In de thema's is eveneens een enorme verscheidenheid, of de verhalen nu in opdracht of 'vrij' tot stand kwamen. Naast het auto-biografische zien we het opgroeien van Curaçaose kinderen in een klein geïsoleerd vissersdorp, in een armoedige bario, de tegenstelling tussen rijk en arm, politiek van het eigen eiland en daarbuiten, slavernij en zijn historische karakteristieken, de verhouding tussen de Nederlandse en de Antilliaanse cultuur, de verhouding tussen mensen van verschillende rassen, en de macht van de taal. In al deze aspecten als tijd, ruimte, figuren, perspectief en thematiek is een duidelijke ontwikkeling bespeurbaar van eenvoudig naar ingewikkeld, waarbij de laatste verhalenbundel een uitzondering is op deze ontwikkeling (maar deze verhalen waren voor een deel al veel eerder geschreven). In de eerste boeken is de structuur nog vrij eenvoudig, zijn de figuren nog jong, de boeken geringer van omvang en bestemd voor tamelijk jonge lezers. In de latere boeken wordt de structuur ingewikkelder, de figuren zijn ouder, evenals het lezerspubliek voor wie ze geschreven zijn. De

→

moeilijkheidsgraad van de boeken neemt toe door moeilijker taal en thema's.

Constanten

Naast al deze variaties zijn er een aantal constanten in Miep Diekmanns Caraïbische jeugdboeken. Dat is al heel duidelijk wat de hoofdfiguren betreft: een wat eenzame, stille, nog geïsoleerde figuur, die echter meer in zijn mars heeft dan de gemiddelde mens. Hij/zij wordt de drager van het thema. Daar staat dan de gemenerik, de slechterik tegenover, die in de loop van het verhaal gemeen en slecht blijft; alleen de hoofdfiguur ontwikkelt zich. De jeugdige hoofdfiguur wordt gesteund door een oude(re) mannelijke figuur die hem leidt en op het juiste spoor zet. Deze vertegenwoordigt de wijsheid en levenservaring die de jongere nog moet opdoen, maar die hij later zeker zal bereiken. De hoofdfiguur komt in een kritische situatie te verkeren, waarin hij zelf een oplossing moet zoeken voor zijn probleem. Hij komt daarna gelouterd, want volwassener en zelfstandiger tevoorschijn uit het conflict. In het latere werk is soms de bijfiguur degene die de oplossing verschaft: Dodo, Crispin, Vincent. Niet de Nederlander biedt uitzicht op de toekomst, maar de Antilliaan!

In alle werk is sprake van een hechte compositie waarin alles met alles samenhangt. Geen enkel motief komt onvoorbereid. "Losse draadjes" zoeken in Miep Diekmanns boeken is ondankbaar werk, omdat de gehele structuur van te voren volstrekt doordacht is.

De taal, het gesprek, de vertelling, de dialogen zijn steeds weer middelen tot misverstanden én tot contact; ze scheiden vriend en vijand, die elkaar herkennen door middel van hun taal. Schelden staat tegenover bedachtzaam, spaarzaam geuite woorden. In alle werken wordt het belang van de taal als contactmiddel onderstreept.

Miep Diekmann laat de lezer voortdurend meeleven in een cultuurschok, die de hoofdfiguren ondervinden, de zelfstandige beoordeling van goed en kwaad, van overlevering en nieuwe vormen, van Europese en Antilliaanse cultuur, van gelijkheid en anders zijn, algemeen gezag en persoonlijke verantwoordelijkheid, jong en oud. Ze laat daarbij steeds twee kanten, pro en contra, van de zaken zien, waaruit de hoofdfiguur (en de lezer!) kan kiezen.

De hoofdfiguren en de verteller staan daarbij aan de kant van de doorbraakidee, waardoor de zich identificerende lezer ook in deze gedachtengang gedrongen wordt. De boeken werken zo emanciperend, waarbij het individu centraal staat. Door een persoonlijke opstelling komen Matthijs, Padu, Marijn in de problemen, die ze hadden kunnen voorkomen door in de veilige anonimiteit van de groepsidee te blijven.

Nu is het niet zo dat de hoofdfiguren als een soort 'ridders van avontuur' juist dit van de groep afwijkende zóeken. Nee, ze wórden er voor geplaatst, door hun karakter dat dit individualisme vaak erfelijk overgeleverd heeft gekregen, of door de situatie waarin ze huns ondanks terechtkomen. Matthijs zóekt de vluchteling niet, deze wordt op zijn weg geplaatst; kinderen vervelen zich, bedenken een spelletje dat verkeerd loopt, en moeten nu maar zien hoe het weer goed te maken. Knikkertje groeide op met Marijn en Oeba omdat hun vader en moeder dat zo wilden. Mickey wordt bijna op vakantie naar Sint Musa gestúúrd. Het leven plaatst de mens in situaties die om een persoonlijk antwoord vragen. Ondanks het onkerkelijk karakter van Mieps werk, zou je hier haast in religieuze termen gaan schrijven.

Bevrijdende werking

Hoe sterk is nu het "Antilliaanse karakter" van Miep Diekmanns werk? Vergelijk ik de boeken van Sonia Garmers en Diana Lebacs met haar romans, dan zie ik ook daarin dat centrale individualisme. Maar door het 'coachen' van deze auteurs door Miep is het hier heel moeilijk te spreken van gelijkheid en overeenkomsten. Eerder lijkt er sprake van een beïnvloeding door Miep Diekmann zelf op deze auteurs en hun thematiek.

Deze gedachte krijgt steun als ik het werk van Cola Debrot, Boeli van Leeuwen en Tip Marugg naast het werk van Miep Diekmann leg (hoewel dit voor volwassenen is geschreven). Ook in *Mijn zuster de negerin, De rots der struikeling, Weekendpelgrimage* komt individualisme voor, maar hier is het zo dat het indivu lijdt aan zijn geïsoleerd-zijn. Hij zou opgenomen willen zijn in de groep, maar kan dat om diverse redenen niet verwezenlijken. Ik kan hier nu niet dieper op ingaan, het alleen even aanduiden. Het individualisme is bij deze Antilliaanse auteurs eerder een doem dan een zegen. Het wordt negatief gewaardeerd, zoals ook Jean Rhys van Dominica en V.S. Naipaul van Trinidad het geïsoleerde, van de maatschappij losgeraakte indivu beschrijven. De minderheidssituatie van de hoofdfiguren in de Caraïbische literatuur levert niets positiefs op, maar leidt tot hun psychische en fysieke ondergang. Ook bij Frank Martinus Arion, in *Dubbelspel,* geldt individualisme als negatief tegenover gemeenschapszin die positief gewaardeerd wordt. Het sociaal-coöperatieve staat hierin scherp tegenover Westers individualisme.

Nu is Miep Diekmanns individualisme geen persoonsverheerlijking, maar een dienend individualisme. Matthijs helpt, Padu/Sjoontje leren de mensen iets, de kinderen leren de mensen opnieuw geloven in geluk, Marijn en Elio leren elk in hun eigen situatie de mensen een lesje, enz.

Uiteindelijk hebben Miep Diekmanns boeken zo een positief effect en doorbreken ze fatalistische doemdenkerij. De 'held' die in de Westerse literaire traditie altijd ten onder gaat, wordt vervangen door een 'positieve held' die anderen helpt en zelf overleeft.

Dat is exact wat Frank Martinus Arion eens uitdrukte, toen hij zei dat het Caraïbische gebied behoefte heeft aan 'positieve' boeken: Literatuur kan bevrijdend of niet bevrijdend werken. Niet bevrijdend werkt ze, als ze de tragische visie op de mens verkondigt. Deze wijze van literatuurbeoefening is in Europa in zwang en gaat terug op de Griekse tragedie .... De held moet tussen twee uitersten kiezen, maar welke keuze hij ook doet, hij zal verpletterd worden .... De hele kunst is doortrokken van het tragische aspect. In de Nederlandse literatuur moet de hoofdfiguur op het ogenblik een tragisch einde hebben. Alle hoofdfiguren zijn gefrustreerde, problematische persoonlijkheden. Als ze niet tragisch zijn, noemt men het triviaalliteratuur, een meisjesroman met een gelukkig einde .... Tegenover de tragische visie zijn er de schrijvers met een positieve visie. De Caraïbische mens heeft geen tragische maar een optimistische visie op het leven. Er zijn twee groepen positief ingestelde schrijvers: zwarte schrijvers die juist de eigenschappen van de zwarte verheerlijken, waar de Europeanen op neerkijken .... In de tweede plaats blanke schrijvers die invloeden van 'onderen', van de negers als positief ervaren .... (Verslag van een lezing door Frank Martinus gehouden, in dagblad *Amigoe,* 27 februari 1981). Dat laatste is van toepassing op het werk van Miep Diekmann. Haar boeken hebben ook het positieve, nieuwe mogelijkheden biedende, optimistische slot. Maar wel heel anders dan in de traditionele 'meisjesroman'! Dat is al heel duidelijk in boeken met een nadrukkelijke 'happy ending' als *Padu is gek, Gewoon een straatje,* en vooral in *En de groeten van Elio,* waarin ze die Nederlandse triviaalliteratuur op de hak neemt. Maar ook in *De boten van Brakkeput* met zijn 'open einde' is de oplossing positief, hoewel minder direct: Matthijs doet de juiste keuze. Zoals Knikkertje, als ze vrij is gekocht door Marijn, ook vrij 'kiest' voor de dood in plaats van een hernieuwde slavernij bij de muiters op het schip. Ze beschikt in vrijheid over het enige wat ze heeft: haar eigen leven en dat van haar kind.

Konklusie

Wie Miep Diekmanns werk vergelijkt met het 'Antilliaanse' werk van haar collegaschrijvers in Nederland, ziet onmiddellijk haar andere benadering, die door het verblijf in haar jeugd op Curaçao veel meer van 'binnen-uit' geschiedt. Ze plaatst zich in haar werk niet tegenover de Antilliaanse maatschappij; ze beschrijft figuren die daarvan juist deel uitmaken, maar zich wel tegelijkertijd kritisch tegenover deze maatschappij opstellen In dat 'kritische' spelen haar Nederlands-Westerse waarden een belangrijke rol. Die kritische kijk richt zich ook op Nederland en Nederlandse figuren, zoals in *Driemaal is scheepsrecht* en *De dagen van Olim* bijvoorbeeld. Miep Diekmanns kritiek gaat zo in twee richtingen: nogal fel ten opzichte van de Nederlandse maatschappij, en milder want proberend te begrijpen en te verdedigen, ten opzichte van de Antilliaanse.

In feite zijn haar figuren zo op zoek naar de individuele menselijke indentiteit en integriteit die herhaaldelijk als hét grondthema van de Caraïbische literatuur wordt aangeduid. Een integriteit die natuurlijk daarbuiten en daarboven want algemener, een algemeen menselijk, niet een specifiek Caraïbisch streven is. ●

dia internashonalmente proklamá pa Nashonnan Uní komo dia di Derechonan Humano

E fecha di 10 di desèmber ta e fecha ku Nashonnan Uní a proklamá komo e dia pa rekordá i selebrá e Deklarashon di Derechonan Humano.
Di e selebrashon di e dia aki generalmente e aksento ta kai riba e situashonnan na mundo unda ku te ainda e derechonan aki no ta wordo kompletamente respetá.
Aki na Aruba fundashon Watapana a tuma e inisiativa pa selebrá e dia aki ku un konferensia; e Prome Konferensia Anual Arubano riba Derechonan Humano. E meta di e konferensia aki ta pa yuda konsientisá nos pueblo, hala su atenshon riba su derechonan fundamental pa siña hasi uso di nan, i pa asina por biba ku dignidat komo hende igual i liber manera ta ankrá den e Deklarashon Universal di Derechonan Humano.
Simar tambe a haña un invitashon pa partisipá na e Konferensia aki. Pa medio di esaki nos kier invitá nos miembronan pa asistí na e konferensia aki dia 10 di desèmber, diasabra, pa 20.00 den e Ball Room di Hotel Americana. Lo bai tin diskurso di diferente organisashonnan i alabes lo tin "stands" ku informashon.
Den e numero aki Skol & Komunidat kier a duna su kontribushon, antisipando riba e dia aki, pa medio di e artikulo: "Libertat di ekspreshon i di haña informashon".

Libertat di ekspreshon i di haña informashon

Den e dianan aki tin hopi diskushon rònt di libertat di ekspreshon i di haña informashon. For di basta tempo kaba nos revista a señalá tendensianan negativo pa ku e derechonan aki den nos komunidat; esta ku mas i mas por ripará atakenan riba e derechonan importante aki.
E kaso resién unda a prohibí Falpa di hasi uso di e servisionan di biblioteka publiko pa e simpel motibo ku Falpa a produsí un tép pa suidadanonan visualmente inkapasitá ku un artikulo di Skol i Komunidat, ta djis ún di e ehèmpelnan. Danki Dios e kaso aki a demostrá ku e protesta kontra e atakenan riba derechonan demokrátiko ta kresiendo. Nos ta referi akinan na e protesta ku a bini di diferente gremionan sosial manera entre otro klero, komersio, bibliotekarionan i tambe grupo Ban Combersa. En espesialmente pa e gremio di klero nos ta ekspresá akinan un palabra di elogio, pasobra nos ta konstatá akinan ku ya klero no ta distansiá su mes mas di susesonan den nos komunidat, pero for di nan prinsipionan kristian tambe ta hasi uso di nan derecho demokratiko pa halsa nan bos.
Skol i Komunidat a partisipá den dos program radial di grupo Ban Combersa, hunto ku FTA, ATIA i klero, tokante e importansia di e derechonan aki riba menshoná. Un inisiativa di parti di Ban Combersa ku merese tur elogio i ku merese tambe un "follow up".
Den e dos programanan radial a diskutí no solamente e importansia general di e dos derechonan aki, pero tambe a konsiderá e faktornan ku ta forma un estorbo pa e (uso di e) derechonan aki i e lokual mester hasi pa kita e estorbonan aki.
Aki nos ta resumí en korto lokual a bin padilanti den e programanan.

Importansia di e derechonan aki

Pa ku e importansia di e derechonan aki a señalá ku mester konsiderá e derechonan aki komo **kondishonnan** pa por realisá un komunidat demokratiko unda tur hende ta partisipá den e proseso di tuma desishon a base di igualdat. Pues den otro palabra: si no ta respetá i garantisá e derechonan aki bo no por ni papia mes di un komunidat demokratiko.
A remarká tambe ku pa un hende por berdaderamente hasi uso di e derechonan aki lo mester kumpli ku sierto kondishonnan. Entre otro: kada individuo mester dominá e idioma di ekspreshon i mester por kapta informashon; esta e mester por lesa i skirbi. Tambe kada individuo mester siña ekspresá su mes verbalmente riba un sierto nivel ku en berdat e por trese bou palabra su pensamentonan i kapta e mensahe di otro hende.
Ademas ta importante pa garantisá un **diversidat** di opinion i informashon den un komunidat. Esaki kier men ku mester krea luga pa opinionnan di diferente angulo por wordo tresí padilanti, ku tur hende por tuma nota di esakinan, pa asina stimulá un atitut kritiko i independiente, na unda kada ken por forma sú propio opinion. Den lus di esaki a lansa un kritika fuerte riba e tendensianan pa ekskluí sierto fuentenan di informashon si sierto opinionnan ku lo no ta kuadra ku un opinion general. Tendensianan den kua ta tilda un korant of revista ku ta tribi di propagá un **otro** opinion komo **anti-arubiano** of en kontra di e "lucha sagrado". →

Tambe por ripará un tendensia pa purba kibra e kredibilidat di sierto korant i revista dor di kuminsa masha lihe ku kasonan hudisial den lus di "difamashon". E tendensianan aki pa ekskluí sierto fuentenan di informashon indudablemente lo kondusí finalmente na un "pobresa" mental.
Na final a nota ku den nos komunidat lo mester bai reina un pensamento riba tur nivel, ku e derechonan aki ta algo "sagrado", pues ku no mag di mishi ku nan, pasobra ku e ora bo ta mishi ku e fundamento di nos sistema demokratiko. Por lo pronto nos no konose ta e tradishon den nos komunidat; al kontrario: kada dia nos ta topa mas ehèmpel unda ta atrapa den formanan mas of menos bruto e derechonan aki i te ainda e protesta kontra e aktonan aki no a haña un forma masal. Indudablemente nos historia kolonial tambe ta di influensia aki. No t'asina ku nos komunidat komo kolonia masha poko a haña su mes forsá pa karga propio responsabilidat? No ta asina ku te ainda konstantemente mester baha kabes pa opinion di otro ku ta manda riba nos? Den un país ku ta na vispera di su independensia ta bira un nesesidat ku su pueblo ta deshasi finalmente di e restonan aki di un mentalidat kolonial unda ku opinion di pueblo lo no ta konta.

Kiko ta stroba e derechonan aki?

A bin bon kla padilanti ku fundamentalmente NO por papia di estorbonan legal. Esta nos konstitushon no ta limitá e derechonan demokratiko, pero ta garantisá nan. Tampoko nos konose ofisialmente sensura di libertat di prensa. Tòg mester bisa si ku mester por garantisá mas miho ainda e derechonan aki den nos leinan i konstitushon. Pero finalmente mester konkluí ku e **uso** di e derechonan aki no ta depende solamente di garantíanan legal. Pasobra ku ounke ku nos konose e garantianan legal den nos komunidat, tòg no ta hasi 100% uso di e derechonan aki. Pues tin otro klase di estorbonan. E estorbonan aki ta:
a. estorbonan den nos **mentalidat:**
Esta ku te ainda no ta tur hende ta mes konvensí di su derecho di ekspreshon i haña informashon. Tin un miedo pa para riba e derechonan aki. E punto aki tin hopi di aber ku e siguiente punto:
b. uso de **sanshon** i **represaya:**

E uso di e derechonan aki riba menshoná te ainda no ta wordo apresiá, no ta wordo tolerá pero asta ta wordo kastigá na momento ku ta trata di opinion of informashon ku ta kontene kritika riba por ehèmpel outoridat.
E kastigo aki ta tuma forma di entre otro nenga hende kas, trabou, beka, promoshon ets. Pero tambe mester pensa aki riba kastigo den forma di **isolashon sosial,** unda ku ora ku un individuo trese su opinion pa dilanti hopi bes ta bula den su historia personal i ta saka den publisidat asuntonan personal di e persona aki ku no ta al kaso. E arma aki ta un arma fuerte i efektivo, en espesial den nos komunidat chikito unda tur hende konose otro.
E echo ku por usa sanshon riba su mes ta un indikashon di un situashon di dependensia ku nos konose na Aruba; esta ku kosnan basiko manera haña kas, trabou, beka èts. ta wordo konsiderá komo fabornan ku ta wordo duná solamente si un persona no ta ekspresa un opinion mucho kritiko pa ku gobernantenan. Aki ta señala pues un

situashon di mal uso, di abuso di poder.
c. falta **strukturanan** ku por fasilitá e uso berdadero di e derechonan aki i unda ku tin e strukturanan aki no ta hasi uso di nan.
Asina por mustra entre otro riba e órganonan di partisipashon ku ofisialmente eksistí entre gobernantenan i sindikatonan pero ku sistematikamente ta wordo neglishá.
Esaki ta muestra ku no ta stimula un idea ku e opinion di kada ken ta konta, ku e opinion di pueblo ta algo ku mester tene cuenta ku ne ora pensa pa bo mes; otro lo pensa pabo, otro lo disidí pabo.
d. E medionan di prensa, ku ta e kanalnan via kua mester hasi uso di e derechonan aki, no ta funshoná manera debe ser. Esaki ta toka entre otro e siguiente aspektonan:
— e medionan aki no ta mes asesibel pa tur gremio sosial of pa kada individuo. Pa por tin un korant of un revista ta kosta hopi sèn i no ta tur gremio tin esaki na abundansia. Nos no konose aki na Aruba un sistema di subsidio ku lo por yuda gremionan sosial pa mantene un órgano. Tur esaki ta kousa ku finalmente tin poko **variashon** den e medionan di prensa.

Kiko mester hasi pa kita e estorbonan aki?

Despues ku a inventarisá e total di faktornan ku ta forma un estorbo pa e uso di e derechonan a toka e pregunta ta kiko por hasi pa kambia esaki; pues pa kita e estorbonan. Lo siguiente a bin padilanti:
a. mester stimulá mas union i tambe un atitut mas kritiko i independiente. Esaki lo mester sosode pa medio di mas informashon por ehèmpel via sindikato, i prensa, pero tambe via di edukashon i enseñansa.
Ya den edukashon na kas i den enseñansa na skol mester stimulá e atitut kritiko aki i mas toleransia pa opinion di otro. Un tarea sumamente importante pa nos maestronan.
b. limitá e posibilidat di uso di represaya:
Esta: hende mester por ekspresá su mes sin sinti kada bes e menasa di sanshon i di represaya. Tambe mester stimulá tur hende pa denunsiá tur forma di intimidashon kontra su persona, algo ku te ainda no ta sosode sufisientemente.
c. amplia e garantíanan den leinan
d. krea mas struktura, órganonan pa ekspresa opinion i haña informashon
e. nos gobernantenan i outoridatnan mester duna miho ehèmpel.

Konklushon

Skol & Komunidat sa haña basta kritika riba e echo i e manera ku nos ta defendé e derechonan aki i kon nos mes ta hasi uso di e derechonan aki. Entre otro nos ta haña e kritika ku nos kritika ta mucho personal, ku nos ta bai mucho leu den kritika.
Na e luga aki nos redakshon kier deklará ku no ta nos intenshon pa kibra e persona. Lokual ku pa nos ta sentral ta pa kritika un hende den su posishon publiko, esta komo diputado, komo gobernante èts. Nos ta di akuerdo ku e estilo den kua nos ta skirbi tin biaha pa hopi hende ta parse demasiado skèrpi. E motibo pakiko nos ta hasi esaki, tin biaha konsientemente, ta pa stimula pa toleransia, pa amplia e toleransia pa ku kritika.
Nos ta konstatá ku den nos komunidat te ainda mucho hende tin "lange tenen". Esta ku masha lihé un kritika ta wordo konsiderá komo algo personal.
Tambe nos ta konstatá den nos komunidat ku sierto hende ta worde poní riba un pedestal, di tal manera ku ta parse ku no mag di kritika nan.
Ku nos estilo di skirbi nos kier purba di kibra ku esaki. Den nos opinion tur hende akinan, i sigur hendenan ku ta eherse un funshon publiko, mester por asepta kritika. I esaki ta konta naturalmente pa Skol & Komunidat tambe! Nos ta rekonosé ku den nos afan pa stimulá toleransia nos tambe lo por hasi fout i nos ta dispuesto pa rekonosé esaki tambe, na e momento ku tin prueba di esaki. Pero nos no por asepta e intentonan ku tin komo meta pa distruí nos eksistensia, pasobra esaki nos ta konsiderá komo atrapá **nos** derechonan di ekspreshon liber i di duna informashon. ●